

Київський університет імені Бориса Грінченка

Факультет економіки та управління

Кафедра управління

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

О.Б. Жильцов

«   »   2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Бюджетний процес в Україні

для студентів

спеціальності	281 Публічне управління та адміністрування
освітнього рівня	другий (магістерський)
освітньої програми	281.00.01 Державне управління

Київ – 2023

Розробник:

Кожем'якіна Світлана Миколаївна, професор кафедри управління Факультету економіки та управління Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор економічних наук, професор

Викладач:

Кожем'якіна Світлана Миколаївна, професор кафедри управління Факультету економіки та управління Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор економічних наук, професор

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри управління
Протокол від 29.08.2023 р. №9

Завідувач кафедри Оксана МАРУХЛЕНКО
(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником освітньої програми "Державне управління"
(назва освітньої програми)

«28» серпня 2023 р.

Керівник освітньої програми Оксана МАРУХЛЕНКО
(підпис)

Робочу програму перевірено

«__» _____ 2023р.

Заступник директора/декана Оксана КАЗАК
(підпис)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) (ПІБ), «__» 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) (ПІБ), «__» 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) (ПІБ), «__» 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) (ПІБ), «__» 20__ р., протокол № ____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	4/120	
Курс		1
Семестр		1
Кількість змістових модулів з розподілом:	4	
Обсяг кредитів		4
Обсяг годин, в тому числі:		120
Аудиторні		16
Модульний контроль		8
Семестровий контроль		-
Самостійна робота		96
Форма семестрового контролю		залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: основною метою викладання навчальної дисципліни «Бюджетний процес в Україні» є формування теоретичних та практичних знань студентів у галузі діяльності держави та територіальних громад зі складання, розгляду та затвердження бюджету, його виконання, а також зі складення та затвердження звіту про його виконання.

Завданнями дисципліни є оволодіння такими компетентностями:

I. Загальнопредметні компетентності:

ЗК01	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК04	Здатність удосконалювати й розвивати професійний, інтелектуальний і культурний рівні.
ЗК05	Здатність приймати обґрунтовані рішення та використовувати сучасні комунікаційні технології.

II. Спеціальні (фахові) компетентності:

СК01	Здатність налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти.
-------------	--

СК03	Здатність організувати інформаційно-аналітичне забезпечення управлінських процесів із використанням сучасних інформаційних ресурсів та технологій, зокрема розробляти заходи щодо впровадження електронного урядування в різних сферах публічного управління та адміністрування.
СК04	Здатність визначати показники сталого розвитку на вищому, центральному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях.
СК09	Здатність здійснювати наукову та дослідницьку діяльність у сфері публічного управління та адміністрування.

3. Програмні результати навчання за дисципліною

ПРН01	знати теоретичні та прикладні засади вироблення й аналізу публічної політики, основ та технологій прийняття управлінських рішень.
ПРН03	знати основні засади національної безпеки та уміти попереджати й нейтралізувати виклики і загрози національним інтересам України в межах своєї професійної компетенції.
ПРН6	здійснювати ефективне управління інноваціями, ресурсами, ризиками, проектами, змінами, якістю, застосовувати сучасні моделі, підходи та технології, міжнародний досвід при проектуванні та реорганізації управлінських та загально-організаційних структур.
ПРН07	уміти розробляти національні/регіональні програмні документи щодо розвитку публічного управління, використовуючи системний аналіз і комплексний підхід, а також методи командної роботи.
ПРН 11	уміти розробляти обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції, враховувати цілі, наявні законодавчі, часові та ресурсні обмеження, оцінювати політичні, соціальні, економічні та екологічні наслідки варіантів рішень.
ПРН12	уміти планувати і здійснювати наукові та прикладні дослідження у сфері публічного управління та адміністрування, включаючи аналіз проблематики, постановку цілей і завдань, вибір та використання теоретичних та емпіричних методів дослідження, аналіз його результатів, формулювання обґрунтованих висновків.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для заочної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Ус ьог о	Розподіл годин між видами робіт					Са мос тій на роб ота
		Аудиторна:					
		Ле кц ії	Пр ак ти чн і	Се мі на ри	Ла бо ра то рн і	Мод ульн ий конт роль	
Змістовий модуль 1 Основи бюджетного процесу в Україні							
Тема 1. Загальна характеристика бюджетного процесу	14	2	2				10
Тема 2. Стадії бюджетного процесу в Україні	14	2	2				10
Модульний контроль	2					2	
Разом	30	4	4			2	20
Змістовий модуль 2 Бюджетний процес в Україні на місцевому рівні							
Тема 3. Учасники бюджетного процесу на місцевому рівні в Україні	14	2	2				10
Тема 4. Особливості бюджетного процесу на місцевому рівні в Україні	16	2	2				12
Модульний контроль	2					2	
Разом	32	4	4			2	22
Змістовий модуль 3 Міжбюджетні відносини та планування місцевих бюджетів							
Тема 5. Міжбюджетні трансферти	14	-	-				14
Тема 6. Планування місцевих бюджетів	12	-	-				12
Модульний контроль	2					2	
Разом	28	-	-			2	26
Змістовий модуль 4 Контроль за дотриманням бюджетного законодавства та відповідальність за порушення бюджетного законодавства							
Тема 7. Контроль за дотриманням бюджетного законодавства	14	-	-				14
Тема 8. Відповідальність та заходи впливу за порушення бюджетного законодавства	14	-	-				14
Модульний контроль	2					2	

Разом	30	-	-			2	28
Усього	120	8	8			8	96

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основи бюджетного процесу в Україні

Тема 1. Загальна характеристика бюджетного процесу

Бюджет та бюджетна система. Принципи бюджетного устрою. Складові частини бюджету. Склад та структура доходів і видатків. Стан бюджету. Поняття бюджетного процесу. Принципи бюджетного процесу. Поняття бюджетного (фінансового) року і бюджетного періоду. Поняття та категорії учасників бюджетного процесу. Законодавче визначення головних розпорядників бюджетних коштів. Повноваження розпорядників бюджетних коштів. Бюджетне призначення.

Тема 2. Стадії бюджетного процесу в Україні

Стадії бюджетного процесу. Графік бюджетного процесу. Етап планування. Сутність, процедура складання та розгляду Бюджетної декларації. Основні цілі та підходи Бюджетної декларації на середньостроковий період. Процедура складання проектів бюджетів. Методи планування, що використовуються в бюджетній роботі. Процедура розгляду проекту та прийняття закону про Державний бюджет України.

Етап виконання. Процедура виконання бюджету, включаючи внесення змін до закону про Державний бюджет України. Роль Кабінету Міністрів України, Міністерства фінансів України та Державної казначейської служби України у виконанні бюджету. Процедура підготовки та розгляду звіту про виконання бюджету і прийняття рішення щодо нього. Основні засади стадії звітування про виконання бюджетів. Види звітів, що затверджуються на стадії звітування про виконання бюджетів.

Змістовий модуль 2. Бюджетний процес в Україні на місцевому рівні

Тема 3. Учасники бюджетного процесу на місцевому рівні в Україні

Законодавчо регламентовані учасники бюджетного процесу на місцевому рівні в Україні. Головні розпорядники бюджетних коштів на місцях та їх повноваження. Бюджетні повноваження на місцевому рівні Міністерства фінансів України, Державної фіскальної служби України, виконавчих органів місцевої ради, місцевих рад, комісій місцевих рад, територіальних органів Державної казначейської служби України тощо.

Тема 4. Особливості бюджетного процесу на місцевому рівні в Україні

Бюджетне планування на місцевому рівні. Процедура складання та схвалення прогнозу місцевого бюджету. Поняття прогнозу місцевого бюджету. Показники прогнозу місцевого бюджету. Процедура складання проекту місцевого бюджету. Організація головними розпорядниками бюджетних коштів бюджетних запитів, які містять всю інформацію, необхідну для аналізу показників проекту місцевого бюджету. Процедура розгляду та прийняття рішення про місцевий бюджет. Перелік супроводжувальних матеріалів проекту рішення про місцевий бюджет. Елементи, які визначаються рішенням про місцевий бюджет.

Процедура виконання місцевого бюджету. Категорії та повноваження виконавців місцевого бюджету. Процедура підготовки та розгляду звіту про виконання місцевого бюджету і прийняття рішення щодо цього. Вимоги щодо звітності про виконання місцевих бюджетів. Строки квартального та річного звітування про виконання місцевого бюджету.

Змістовий модуль 3. Міжбюджетні відносини та планування місцевих бюджетів

Тема 5. Міжбюджетні трансферти

Видатки, що здійснюються з Державного бюджету України; з бюджетів міст республіканського Автономної Республіки Крим та обласного значення, районних бюджетів, бюджетів об'єднаних територіальних громад; з бюджету Автономної Республіки Крим та обласних бюджетів. Види міжбюджетних трансфертів. Трансферти, що надаються з Державного бюджету України місцевим бюджетам. Параметри, з урахуванням яких здійснюється горизонтальне вирівнювання податкоспроможності обласних бюджетів окремо за надходженнями податку на прибуток підприємств та податку на доходи фізичних осіб. Параметри, з урахуванням яких здійснюється горизонтальне вирівнювання податкоспроможності бюджетів міст обласного значення, бюджетів об'єднаних територіальних громад, районних бюджетів. Індекс податкоспроможності місцевого бюджету.

Тема 6. Планування місцевих бюджетів

Загальний огляд програмно-цільового методу. Бюджетна програма та показники виконання бюджетної програми. Особливості застосування бюджетної класифікації. Заповнення бюджетних запитів. Вимоги до складання паспорта бюджетної програми. Моніторинг та оцінка ефективності виконання бюджетної програми.

Змістовий модуль 4. Контроль за дотриманням бюджетного законодавства та відповідальність за порушення бюджетного законодавства

Тема 7. Контроль за дотриманням бюджетного законодавства

Повноваження Верховної Ради України з контролю за дотриманням бюджетного законодавства. Повноваження Рахункової палати з контролю за дотриманням бюджетного законодавства. Повноваження Міністерства фінансів України та місцевих фінансових органів з контролю за дотриманням бюджетного законодавства. Повноваження Казначейства України з контролю за дотриманням бюджетного законодавства. Повноваження органів державного фінансового контролю з контролю за дотриманням бюджетного законодавства. Повноваження Верховної Ради Автономної Республіки Крим та відповідних місцевих рад з контролю за дотриманням бюджетного законодавства. Повноваження Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій та виконавчих органів відповідних місцевих рад з контролю за дотриманням бюджетного законодавства.

Тема 8. Відповідальність та заходи впливу за вчинені порушення бюджетного законодавства

Порушення бюджетного законодавства. Заходи впливу за порушення бюджетного законодавства. Застосування заходів впливу за порушення бюджетного законодавства. Нецільове використання бюджетних коштів. Зупинення операцій з бюджетними коштами. Відповідальність за порушення бюджетного законодавства. Контроль за дотриманням бюджетного законодавства в частині міжбюджетних трансфертів. Відповідальні виконавці бюджетних програм та особливості їх участі у бюджетному процесі. Відповідальність органів казначейства України. оскарження рішення про застосування заходу впливу за порушення бюджетного законодавства.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

		Модуль 1	Модуль 2	Модуль 3	Модуль 4
--	--	----------	----------	----------	----------

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	2	2	2	2	-	-	-	-
Відвідування практичних занять	1	2	2	2	2	-	-	-	-
Робота на практичному занятті	10	2	20	2	20	-	-	-	-
Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	2	10	2	10	2	10
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Разом		-	59	-	59	-	35	-	35
Максимальна кількість балів: 188									
Розрахунок коефіцієнта: 3.13									

Критерії оцінювання завдань на практичних заняттях:

100% від зазначеного балу – відмінний рівень виконання з можливими незначними недоліками

80-90% від зазначеного балу - достатньо високий рівень виконання без суттєвих (грубих) помилок

70-80% від зазначеного балу – в цілому добрий рівень виконання з незначною кількістю помилок

60-70% – посередній рівень знань виконання із значною кількістю недоліків

50-60% – мінімально можливий допустимий рівень виконання

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		годин	балів
1	Загальна характеристика бюджетного процесу	10	5

2	Стадії бюджетного процесу в Україні	10	5
3	Учасники бюджетного процесу на місцевому рівні в Україні	10	5
4	Особливості бюджетного процесу на місцевому рівні в Україні	12	5
5	Міжбюджетні трансферти	14	5
6	Планування місцевих бюджетів	12	5
7	Контроль за дотриманням бюджетного законодавства	14	5
8	Відповідальність та заходи впливу за вчинені порушення бюджетного законодавства	14	5
	Усього годин	96	40

Критерії оцінювання:

5 балів – відмінний рівень виконання з можливими незначними недоліками
4 бали – в цілому добрий рівень виконання з незначною кількістю помилок
3 бали – посередній рівень знань виконання із значною кількістю недоліків
2 бали – мінімально можливий допустимий рівень виконання

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Модульний контроль є складовою поточного контролю і здійснюється в формі виконання студентом тестів згідно із затвердженим графіком. Кількість контрольних модулів – 4. Максимальний бал модульного контролю складає 25.

Об'єктом оцінювання знань студентів є програмний матеріал дисципліни, засвоєння якого, відповідно, перевіряється під час модульного контролю. Об'єктами змістового модульного контролю знань студентів є: знання, уміння та навички студентів, виконання модульних контрольних завдань. При виконанні модульних (контрольних) завдань оцінці підлягають теоретичні знання та практичні навички, яких набули студенти після опанування певного модуля.

Модульний контроль може проводитись у формі тестів, ситуаційних завдань.

6.4. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81

Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

7. Навчально-методична карта дисципліни «Бюджетний процес в Україні»

Тиждень	I-II		III-IV		V-VI		VII-VIII		IX-X		XI-XII		XIII-XIV		XV-XVI	
Модулі	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3				Змістовий модуль 4					
Назва модуля	Основи бюджетного процесу в Україні		Особливості бюджетного процесу в Україні на місцевому рівні				Міжбюджетні відносини та планування місцевих бюджетів				Контроль за дотриманням бюджетного законодавства та відповідальність за порушення бюджетного законодавства					
Кількість балів за модуль	59		59				35				35					
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8								
Теми лекцій	Загальна характеристика бюджетного процесу	Стадії бюджетного процесу в Україні	Учасники бюджетного процесу на місцевому рівні в Україні	Особливості бюджетного процесу на місцевому рівні в Україні	Міжбюджетні трансферти	Планування місцевих бюджетів	Контроль за дотриманням бюджетного законодавства		Відповідальність та заходи впливу за вчинені порушення бюджетного законодавства							
Теми семінарських /практичних занять	Загальна характеристика бюджетного процесу	Стадії бюджетного процесу в Україні	Учасники бюджетного процесу на місцевому рівні в Україні	Особливості бюджетного процесу на місцевому рівні в Україні	Міжбюджетні трансферти	Планування місцевих бюджетів	Контроль за дотриманням бюджетного законодавства		Відповідальність та заходи впливу за вчинені порушення бюджетного законодавства							
Самостійна робота	(5 балів)	(5 балів)	(5 балів)	(5 балів)	(5 балів)	(5 балів)	(5 балів)	(5 балів)	(5 балів)							

Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1(25 балів)	Модульна контрольна робота 2(25 балів)	Модульна контрольна робота 3(25 балів)	Модульна контрольна робота 4(25 балів)
Загалом			188	
Підсумковий контроль	залік			
Коефіцієнт приведення навчального рейтингу студентів у 60-бальну шкалу –3,13				

Разом: 120 год., лекції – 8 год., практичні заняття – 8 год., самостійна робота – 96 год., модульний контроль – 8 год., залік

8. Рекомендовані джерела

Базові

1. Бюджетний менеджмент [Текст] : підручник / Міністерство освіти і науки України, ТНЕУ, ВННІЕ ; за ред.: В. Г. Дем'янишин, Г. Б. Погріщук. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. 532 с.
2. Бюджетний менеджмент [Текст] : навчальний посібник / І. Г. Благун [та ін.] ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів : Магнолія. 2018. 230 с.
3. Планування місцевих бюджетів на основі програмно-цільового методу: Навчальний посібник / [Під заг ред., В.В.Зубенко]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-II) впровадження». 5-те видання, виправлене та доповнене. К., 2015. 120 с.
4. Здійснюємо підготовку бюджетних запитів органу управління освітою: Порадник для голів та управлінців освітою територіальних громад / Грекова І., Жабенко Л., Марушевська М., Полторак В., Пуцова А. / за заг. ред. Протасової Н., Полторак В., Жабенко Л., К. : ТОВ «Агентство Україна», 2020. 35 с.
5. Розробка місцевих цільових програм органом управління освітою: Порадник для голів та управлінців освітою територіальних громад / Грекова І., Марушевська М., Полторак В., Жабенко Л., Пуцова А. / за заг. ред. Протасової Н., Полторак В., Жабенко Л., К. : Швейцарсько-український проєкт DECIDE. «Децентралізація для розвитку демократичної освіти», 2021. 26 с.
6. Сучасна бюджетна система: правила та процедури: Навчальний посібник / [За заг. ред. В. В. Зубенка]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-II) впровадження». К., 2017. 184 с.
7. Бюджетна система : підруч. / за ред. С.І. Юрія, В.Г. Дем'янишина, О. П. Кириленко. Тернопіль : ТНЕУ, 2013. 624 с
8. Розпутенко І. В. Реформування бюджетного процесу в Україні: проблеми і недоліки : навч. посібник / І. В. Розпутенко. Київ : НАДУ, 2014. 48 с.
9. Пелехатий А.О., Західна О.Р. Адміністративно-територіальна реформи як інструмент децентралізації фінансових ресурсів. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Механізми ефективного розвитку прикордонних територій: [зб. наук. пр.] / НАН України. Ін-т регіональних досліджень; ред. кол.: В.С. Кравців (відп. ред.). Львів, 2014. Вип. 4 (108). 325 с.
10. Пономаренко Є.Б., Вакарюк Н.В. Реформування організації та реалізації бюджетного процесу: основні напрями, проблеми та шляхи їх вирішення [Електронний ресурс]. Вісник ЖДТУ. 2015. № 4 (74). С. 185-191. Режим доступу: <http://ven.ztu.edu.ua/article/viewFile/59721/55587>.

Законодавчі акти

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0>.
2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI // Офіційний сайт Верховної Ради України. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=a&find=1&typ=21> .
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI // Офіційний сайт Верховної Ради України. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> .
4. Про Державний бюджет України на 2022 рік: Закон України від 31.03.2023 // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1928-20#Text>.

Додаткові

1. Особливості бюджетного процесу в умовах воєнного стану. <https://decentralization.gov.ua/news/14654>.
2. Бюджетний процес в умовах воєнного стану. Фінансування освіти та особливості казначейського обслуговування/ <https://www.facebook.com/decideUA/videos/>.
3. Деніс, О. В. Стадії бюджетного процесу на місцевому рівні та оцінка його ефективності / Деніс Олександр Володимирович // *Supremația Dreptului = Верховенство Права: междунар. науч. журн.* 2018. № 4. С. 43-46.
4. Бліщук К.М., Михайлини Л.Р. Державні та місцеві фінанси. Бюджетний процес : навч. посіб. н. 2-ге вид., переробл. і доповн. Львів, 2011. 176 с.
6. Булгакова С.О., Барановський О.І., Кучер Г.В. та ін. Бюджетна система України та Євросоюзу : [монографія]; за заг. ред. А.А. Мазаракі. К. : КНТЕУ, 2010. 396 с.
7. Литвинчук І.В. Економічна сутність бюджетного контролю // *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу.* 2013. Вип. 3 (27). С. 195-210.
8. Литвинчук І. В. Громадський контроль за виконанням місцевих бюджетів // *Вісник ЖДТУ : Економічні науки.* 2014. Вип. 4(70). С. 155-158.